

Dokumentnamn
Beslut
Beslutsdatum
2024-01-22

Diarienummer
3.1-2024-002

Sökande

Handelshögskolan i Stockholm

Överklagat ärende

Etikprövningsmyndighetens beslut den 29 november 2023, dnr 2023-05933-02, se Bilaga

Projekttitel

Elevers uppfattningar om utbildningar och yrken

Saken

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden för etikprövning avslår överklagandet.

Bakgrund

På såväl gymnasie- som högskolenivå är flickor underrepresenterade inom utbildningar i naturvetenskap och teknik. Syftet med det tidigare godkända projektet är att undersöka om könsstereotypa uppfattningar ligger bakom svenska elevers utbildningsval inom naturvetenskap, teknik och matematik (s k STEM-utbildningar: Science, Technology, Engineering, Mathematics) samt betydelsen av förebilder. Tanken var att inhämta uppgifter om alla elever som går i gymnasiets årskurs 3 respektive grundskolans årskurs 9 samt om deras föräldrar och syskon från Statistiska Centralbyråns (SCBs) register och matcha dessa mot klass, personnummer, namn och e-post för elever från de skolor som är aktuella att ingå i studien. Endast barn och unga över 15 år skulle ingå i studien. Eleverna förväntades initialt svara på en enkät som e-postats till dem tillsammans med samtyckesblanketten, om deras föreställning om hur det är att studera eller arbeta inom tekniska yrken. Därefter skulle yrkesverksamma inom STEM besöka klasserna för att informera om arbetsinnehåll, löneutveckling, och karriärmöjligheter inom dessa yrken. Klasser där läraren presenterade samma innehåll samt klasser som inte fick någon information alls utgjorde kontrollgrupper. Därefter upprepades ursprungsenkäten. Videoinspelningar gjordes för att bedöma de yrkesverksammas prestationsförmåga. En pilotstudie skulle genomföras i Malmö under 2022. Studien skulle därefter utökas till att omfatta hela Sverige 2023–2025. Utbildnings- och arbetsmarknadsutfall bland alla deltagande elever skulle samlas in t.o.m. 2030.

I den nu aktuella ändringsansökan planeras elever från 14 års ålder att inkluderas i studien. Dessutom ska enkät- och registerdata även samlas in om de yrkesverksamma presentatörerna och studievägledare vid de aktuella skolorna.

Postadress

Överklagandenämnden för etikprövning
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Besöksadress

Västra Järnvägsgatan 3

Telefon

08-546 77 610 vx

E-post

kansli@onep.se

Webbplats

www.onep.se

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2024-01-22

Diarienummer

3.1-2024-002

Etikprövningsmyndigheten godkände ändringsansökan med villkor att samtycken inhämtas från båda vårdnadshavarna vid inkludering av forskningspersoner under 15 år i studien.

Klaganden anförde att det forskningsetiska kravet respekteras till fullo genom att forskningspersonerna, som bara är några månader yngre än deras 15-åriga klasskamrater, själva får ta ställning till sitt deltagande. Då samtyckesblanketten e-postas till eleverna kan de dessutom visa den för sina vårdnadshavare i efterhand och eventuellt be att få sina svar borttagna ur analysmaterialet. Klaganden framhöll att 14-åringarna redan är forskningspersoner då registerdata om dem insamlas.

Skäl för beslutet

Överklagandenämnden har att ta ställning till det överklagade villkoret att samtycken ska inhämtas från båda vårdnadshavarna vid inkludering av forskningspersoner under 15 år i studien. Om forskningspersonen har fyllt 15 år men inte 18 år och inser vad forskningen innebär för hans eller hennes del, ska han eller hon själv informeras om och samtycka till forskningen (18 § etikprövningslagen). I andra fall när forskningspersonen inte har fyllt 18 år, ska vårdnadshavarna informeras om och samtycka till forskningen. Forskningspersonen själv ska dock så långt möjligt informeras om forskningen. Trots vårdnadshavarnas samtycke får forskningen inte utföras om en forskningsperson som är under 15 år inser vad den innebär för hans eller hennes del och motsätter sig att den utförs.

Överklagandenämnden för etikprövning konstaterar att det alltid ska informeras till och inhämtas samtycke från vårdnadshavarna för barn som är under 15 år. Överklagandet ska därför avslås.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Eva Lindeblad, Yvonne Lundberg Giwercman (föredragande), Malin Celandner, Anna Sarkadi, Sten-Åke Stenberg, Ulf Ekberg och Stina Holmlund Kelly. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Lars Dahlstedt, Gert Helgesson och Ingemar Engström samt kanslichefen Jörgen Svidén, administrativa sekreteraren Katarina Gate Lundgren och juristen Ulrika Holfelt deltagit.

På Överklagandenämndens vägnar

Eva Lindeblad
Ordförande